

DS
401
A8
ser.2
v.6
extra
MAIN

NT

ue

BERKELEY
20-6000

22121

JOHN R. PROCEEDINGS

JOHN R. PROCEEDINGS OF THE

S. W. AMMONES

A COLLECTION OF POEMS BY THE EMPEROR BABUR.

INTRODUCTION

The precious little manuscript from which the accompanying plates were photographed belongs to the Library of His Highness the Nawab of Rampur.

Outside Rampur, where it is naturally regarded as one of the show pieces of the Nawab's Library, this little book has never become famous, in spite of the great interest which scholars have evinced in the Emperor Babur, ever since the translation and publication of his Memoirs. Locally the manuscript was, I found, regarded as the autograph of the Emperor throughout, and thus the colophon would at first sight lead one to believe. For myself, however, I am convinced that the main text in its very neat *na'akh* hand, is the work of a scribe, and that we have Babur's own writing only in the occasional marginal corrections and in the fragment of a ruba'i written transversely across the last page.

The colophon says *مرید بابر در شب ۱۵ ربيع الآخر ۹۳۵* which would ordinarily mean Babur wrote this (with his own hand) but the endorsement of Shāh Jahān distinctly says that he guarantees the genuineness of *this ruba'i* and *this signature*. In the process of binding the original book has been much cut down, and it would appear that we have in this manner lost two lines of the ruba'i and Babur's signature. Had the whole manuscript been in Babur's writing Shāh Jahān would not have made such a specific statement with regard to the *rubā'i*. Apart from all other considerations this little manuscript at least offers us absolutely genuine specimens of the writing of two of the most famous 'Great Moguls.' What adds a special interest to the contents of this manuscript is the fact that it has preserved for us a poetical work by Babur, which was hitherto considered to be irretrievably lost. Not only is this work known to us by name, but the exact circumstances under which it was composed are described in minute detail by Babur himself in his Memoirs. I refer to the *Rindā-i-Wādī*.

I take this opportunity of thanking His Highness both for his gracious permission to publish these poems, and also for the great kindness I received at his hands on the occasion of two visits I paid to Rampur to examine the very valuable Arabic and Persian collections in the Nawab's Library.

The poem was completed on Saturday, the 8th of Rabi' II, thus, this fair copy was finished one month and seven days after the comple-

diyya, which occupies the first 14 pages (Plates I—XIII) of this little manuscript. The passage in the Memoirs relating to the composition in A.H. 935 (A. D. 1528) of this poem occurs on pp. 448, 449 of Ilminski's Turki Text; fol. 346 *a* and *b* of Mrs. Beveridge's Facsimile; pp. 357 to 359 of Pavet de Courteille's French translation, and pp. 388, 389 Leyden and Erskine's English translation.

I herewith give the original Turki text for which I have followed the Facsimile taking assistance from Ilminski :—

آدينه كوني آئي نينگ ييگرمه اوچيدا حوارتي ا بدنيتم دا ظاهر بولدي
انداق كيم جمعه نمازني مسجد ته تشويش بيله اوناديم - نماز پيشين
احتياطي ني كيلىب كتابخانه پير زمان دين سونگ مشقت بيله اوناديم -
ايندينه ۴ يكشنبه كوني اذراق تئواديم - ۵ سه شنبه كيچمه سي صفر آي
نينگ ييگرمي يتي سيدا حضرت خوجه عبد الله نينگ والديد رساله سي ني
نظم قيلماق خاطر بيمه كيچمتي - حضرت نينگ روحى غه النجا قيليب
كونكولومگا كيچوردوم كيم اگر بو منظور اول حضرت نينگ مقبولي بولور خود
نيچوك كيم صاحب قصيده بده نينگ قصيده سي مقبول نوشوب اوزي افلاج
مرضى دين خلاص بولدي مين داغى بو عارضه دين قونولوب نظميم نينگ
قبوليفه دليلي بواغوسيدور - اوشبو نيت ۶ يداه رمل ۷ مسدس صخبون عروض
وضرب گاه انزگاه صخبون محدوف وزئيده كيم مولانا عبد الرحمن جامي
نينگ سبعة سي هم او وزندا دور رساله نظمى غه شروع قيلدنيتم - هم

tion of the original draft. During this interval Babur seems to have been in Delpore.

¹ حروقی has come out badly in the Facsimile.

² The Facsimile seems to read **ابدي** but *indini* is undoubtedly correct, *pace* P. de C. who quotes the word in his foot-note and says he does not think it a possible word. It is indeed wanting from his Dictionary. But the word is common enough and means two days after: just as *crtesi* means the next day.

Radloff says *indini* means "übermorgen, nach drei Tagen."

P. de C. must here have consulted the Persian translation, as otherwise he could not have given the correct meaning of a word which according to him was meaningless.

³ *Titramaq*—to shake. Persian لرزیدن.

* The Facsimile reads ينت *int.*, which is not a word at all as far as I am aware. Ilminski's نيت is probably correct. There is, however, a word *int* = an oath, which would at any rate not make nonsense here.

⁵ These few technical terms of prosody have caused much confusion to editors and translators alike. It is unnecessary for me to explain the meaning of these terms, but I may at least explain the construction of the sentence as I understand it. "Six-footed *remet*, in which the first

اوشال كېچە اون اوچ بېت ايتىلدى التزام بوسونلوق كوندان اون بېت بتن
 نمرق ايتىلماس ايدى . غالباً بېر كون ترك بولدى . اوتكان بيل وهر
 محمل موندانق عارضه كيم بولدى اولى بېر آى قيرق كونگا تارتقى . تئگىرى
 عذابتى بيله حضرت نېنگ همى دېن پىنجشنبه كونى آى نېنگ بېگرمه نو قوزىدا
 اندكى افسرده بولدى لوزگا بو عارضه دېن خلاص بولدم . شنبه كونى ربيع الاول
 آى نېنگ مەكزىندا رساله سوزلارى نېنگ نظم قىلماق اختتامى غە يىتى بېر²
 كون ايلېك ايكى بېت ايتىلدى *

A.H. 935—A.D. 1528.

"On Friday, the 23rd of this month (*i.e.*, Šafar), a fever became evident in my body: so much so that I was able only with great inconvenience to perform my prayers in the mosque. The observance of the mid-day prayer, I, having withdrawn to my library, was able to keep only after some delay, and then with great difficulty. On the third day, Sunday, I shivered somewhat less, and on Tuesday night, the 27th of Šafar the idea came into my head of making a versified translation of the *Risāla-i-Wālidīyya* of His Reverence Khwāja 'Abdullah.⁸ Fleeing for refuge to the spirit of His Reverence, I assured my heart that if this act of homage were acceptable to His Reverence my escape from my malady would be a proof that my poem had found acceptance, just as the writer of the *Qasīda-i-Burda*⁴ was cured of paralysis.

With this intent I began to write my versified *risāla*, in that variety of [the metre called] *remel*⁵ which Maulānā 'Abdur Raḥman Jāmi employed in his *Subḥa*.⁶

On that very night thirteen verses were composed. It was a self-imposed condition that not less than ten complete verses should be written every day. Only on one day did I fail. In the preceding year, whenever I had been similarly attacked, the malady had lasted at least a month or forty days. By the Favour of Heaven, and by the intercession of

hemistich (the *'arūḍ*) is *mak'būn*, while the second hemistich (the *ḍarb*) is sometimes *abtar* and sometimes *makhbūn mahdhūf*.

¹ The usual confusion between *bīr* and *har*.

² Ilmīnski is right in reading *bīr* at any rate in the last case where *har* gives nonsense. See note 1 on p. iv below.

³ Khwāja Naṣir-ud-Dīn 'Ubaydullah, better known as Khwāja Ahrār, was born in 806 A.H. and died in 896 A.H.

⁴ For an account of this miracle see Nicholson's *Literary History of the Arabs*, pp. 326, 327.

⁵ See note on p. ii above.

⁶ *Subḥat-ul-Abrār*, or the Rosary of the Pious, one of the seven poems composing the famous *Haft Aurang* of Jāmi.

His Reverence, on Thursday, the 29th of the month (of Safar). I was released from this other attack. On Saturday, the 8th of Rabî-ul-Awwal, I completed the versification of the contents of the *risâla*. On one day¹ I had composed as many as 52 verses."

Of the remaining poems and fragments contained in this little manuscript some, as I have indicated in the foot-notes to the text, are already known to us from the Memoirs. The rest are, I believe, otherwise unknown.

I will not here discuss the matter and manner of these poems, as I hope on a future occasion to publish an English translation of the contents of this little book: I cannot, however, refrain from calling attention now to what is perhaps the most curious verse in the collection, namely, that which occurs on Plate XVII, p. 20 of the text. Here we have the uncommon combination of Turki and Urdu in one and the same line. "Macaronic" verses in which Persian and Urdu were mixed were common enough at one time, and indeed gave rise to the name "Rekhta" by which early Urdu poetry is known.

This verse may be transcribed as follows, adopting modern spelling for the Urdu:—

Mujhko na hua kucch havas-i-mung o moti

Faqr ahliga bas bolghusi pâni o roti.

I have no desire for coral or pearls

For faqirs (poor people) water and bread is enough.

THE SPELLING OF BABUR'S NAME.

I think some word of justification is due from me for reverting to the spelling Babur, which though it was employed by many of the earlier European scholars such as Berezine, Ilminski and Teufel,² has been entirely ousted by the spelling *Babar*. How this preference has been given to the latter form must remain a mystery. There can, however, in my view be no two opinions in the matter. In the first place, all the Turki-speaking men I have consulted (whether from Bokhara or from Kashghar) always pronounced the final *ur* quite distinctly—and I think that alone sufficient evidence in support of the form Babur. But there is not wanting evidence of a docu-

¹ Ilminski reads *har* "every," and this is evidently the reading wrongly adopted by the Persian Translator, and followed by Leyden who says: "I had composed every day on an average fifty-two couplets." In spite of Ilminski, Pavet de Courteille gives, and as the facts show quite correctly, "en un seul jour j'avais composé cinquante-deux distiques." The poem contains 243 verses and was completed in eleven or twelve days. If on one day he composed 52 and on the first day 13, and was idle one day, the remainder 178 must have been written at an average of about 19 verses a day.

² D'Herbelot gives "Babur ou Babor."

mentary nature. I am indebted to my learned friend Mr. Ellis, Assistant Librarian in the India Office, for two very valuable references in support of my contention.

(1) In Flügel's Catalogue of the Arabic, Persian and Turkish MSS. in the K.-K. Hofbibliothek in Vienna, Vol. II, p. 115, some verses by Babur are noticed on the spare leaves at the end of a MS. Flügel names their author as "Bâbûr Pâdischâh," as if he had found written بابر. At the request of Mr. Ellis, Professor Geyer very kindly looked up the original MS. and reported that this surmise was correct.¹

(2) Mr. Ellis writes: "I have in my possession a very prettily written MS. of a treatise on the Astrolabe, entitled پنجاه باب سلطانی, by Rukn b. Sharf-ud-Dîn al-Husayni 'l-Âmulî, which is dedicated to مغیث السلطنة والدنيا والدين ابرالقاسم . بابر بهادر خان .

The king's name is distinctly vocalized بابر by the original scribe. The author composed his treatise in Herât during A.H. 860 . . . . I do not think that the MS. can be very much later than the date of composition."

(3) To my friend Mr. H. Beveridge I am indebted for a reference to a line in Babur's poem called مبین published by Ilminski from Prof. Berezine's MS. (Kazan 1857), page 229, line 6, where Babur is made to rhyme with *dur* (is)

او شبولار کیم نازین دیدی بابر • بیلکامین کیم مفصل ایماندور

(4) In his article "The Emperor Babar in the *Habib us Siyar*" published in the Asiatic Quarterly Review for January and April 1906, Mr. Beveridge writes:—

"It has been remarked by Dr. Rieu that the proper pronunciation of this name is Babûr. This is corroborated by a distich at Vol. II, p. 291, line 7, of the *Habib*." The little poem in which the distich occurs will be found on p. 291 of Vol. III (part 3) of the Bombay Lithograph.

سلاطینی که کشور میکشایند • ز اخوان کوی دولت مهربایند
نباشد از خلفی ظلم کیشان • بیک مغول دایم حال ایشان
بیک نهضت گهی ملکی ستانند • گهی درکار خود حیران بنانند
ثمر نوشند گاهی در ثمر قند • زمانی نی ثمر یابند • نی قند

¹ Dr. Geyer says in his letter: "Was die Schreibung des Names betrifft, so halte ich Bâbur für unzweifelhaft richtig."

چنین باشد در اول حال ایشان * بود رافت و خیز اقبال ایشان
 ولی یابند آخر سرفرازوی * چون سلطان جهان خاقان غازی
 ظهیر الدین محمد پادشاهی * که مانندش نه بوده دین پناهی
 خدیو کامران پرتو در * ملا و ملک ملت شاه بابو

Finally, Mr. Stanley Lane Poole in his Introduction to "*The Coins of the Shâhs of Persia*," p. xxv, says:—

"According to Dr. Rieu the right pronunciation as shown by the couplet of the prince's own composition, was Babur."

I have been unable to find any discussion of the question in Dr. Rieu's Catalogues, and therefore I conclude that Mr. Poole received his information verbally. Curiously enough Dr. Rieu, for some reason which has never been explained, spells the Emperor's name Babar, but the name of Mirza Abul Qasim, the son of Mirza Baisangher, Babur.

Thus we see that there is overwhelming evidence in support of the spelling Babur.

CALCUTTA,
 September, 1910.

E. DENISON ROSS.

Divān-i-Babur Pādishāh.

بسم الله الرحمن الرحيم

Plate 1a.

حق تعالیٰ غم دین حمد و سپاس	کنہی غم بیتماس ایننگ و ہم و قیاس
خالق و قاهر و سبحان و عظیم	رازق و قادر و رحمن و رحیم
اولی دور کہ بدایت انکا یوق	آخری دور کہ نہایت انکا یوق

Plate 1b.

یوقنورور ہیچ شریکی ایشیگا	اوخشاماس ہیچ نیمہ گا کیشیگا
احتیاجی کیشیگا یوقنورور ایننگ	یار و یاور ایشیگا یوقنورور ایننگ
ارتما یدور ہم بولما یدور کم	بار ایدی بار دورور و بولغوسی ہم

Plate 2a.

تیل ایننگ حمدیدا قاصر دور بیل	بیل ایننگ حمدیدا قاصر دور تیل
-------------------------------	-------------------------------

حضرت رسول نعتی صلی الله علیه وسلم

با حبیب عربی قوشی	غم و دردینک منکا شادی و خوشی
چرخ ایننگ گردش مبلینک برلہ	باری خلق اولدی طفیلینک برلہ ۱
انبیا خلی غم سرور سین سین	جملہ خلق غم رہبر سین سین
مین بوی کاهل و یول اسو یراق	عمر کوب قیسقہ و یول اوزون راق
مین گمراہ قہ کورسات بریول	مین مین مقصود قہ بیتکورگای اول
قوبہ بابرنی بو حرمان بیرلہ	چارہ قیل دردینہ درمان بیرلہ

رسالہ نظمیں نینک سببی

حضرت خواجه عبیدالله دین

ایشیت اول سر خدا اگہ دین

¹ To failing birla = on your account.

خواجہ لر خواجہ سی اول خواجہ عبید
خادم و چاکری شبلی و [جنید]

Plate 2b.

حالت و مرتبہ سی ظاہر دور
وصف و تعریف ادا تیل قاصر دور
انسی قیلہ ان اوچون تکلفی
قیلہ دی آنینگ آتہ تالیفی
طالب ایل تیلی کا مذکور دور دور
والدیہ بیلہ مشہور دور دور
ہر سوز اندا کہ انکا میں بیتنام
بئی کونگلونگا انی نظم ایتنام
تاکہ بولغای مذکا ہوشیارلیفی
لویق ولوق کونگلومہ بیدارلیفی
یذہ بونظم اوقوسا ہر طالب
کونگلی نینگ رفبتی بولغای غالب
رفبت ایلان انکا فیضی بیتہ
تیرہ لیک کونگلی دین آنینگ کیتہ
فیضی دین مذکا بیتیشکای اثری
بیخبر کونگلومہ بولغای خبری
یذہ اوقوع وچی لارغہ اول آن
صبط قیلماقہ ابدی نظم آمان
بودیگانلار مذکا بولدی تقویہ
صونی نظم ایتیم و بردیم قرنیب
باقماغیل سوزلاگوچی نینگ اوزیگا
اوزینی قوی نظر ایتکیل سوزیگا
سوزمنینگ ایرماس الار نینگ دور بیل
مینی بیلکیل مترجم حاصل

رساله شروعي

Plate 3a.

خواجه معلوم اسرار الله دیدی اول مونی کیم قال الله

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

ظاهر و باطنیڭ اعمالیغه بیل	بوعبادت متنازل دور قیل
بیل بوصفیه نینگ اقوالی دور	معرفت باطنیڭ اعمالی دور
متفق دور باری تحقیق ابلی	مونگا ناطق دورور اول خیل نیلی
معرفت بی تبعیت بولماس	قاید ره ۱ تبعیت نور و بس
بیل نبی فیه تبعیت قیلماق	قایسی ایشلارده کیراک سوزمه باق
قولی تیلاگا متعلق بیلگیل	فعلی ظاهره تعلق دور بیل
بولشی باطن غه تعلق حالی	خواجه نینگ بیل بو دورور اقوالی

Plate 3b.

بیل که قولیدا نیدور پی رولیق	قایسی سوز دور که ایرور نالایق ^۲
بولسه گر شرع خدای هر قول	دیماگیل انی و قیلگیل لاجول
[غیبت] و بالغان و صوفی سوزدین	احتراز ایت براق ایتکیل اوزدین
هر یمان قولشی اوزدین دور ایت	تیلینگا بر نیمه نی مذکور ایت
بولغای اقوال و کلامیڭ بوصفت	کونگلگونگا باعث نورانیست
مذیل قرآن و احادیث و دعا	امر معروف که بویوردی خدای
[نهی] قبل هر نی که منکر بولسه	هر نی بنگلیغ که میسر بولسه
بیل که اوقوردا دعا و قرآن	جد و جهد ایلاگاسین کیم اول آن
هر نه کونگلگونگدا ایسه اندین بیل	بولغای اول لحظه معبر منگا تیل
اگر امی ایسانک اولدم قاری	بیلگاسین مونی کلام باری

¹ Sic. in MS. but the metre requires ۱۱.

² The imperial poet has apparently suggested an amendment of this *miyār*.

دیمه هر سوز که ایرور نالایق

هم موزي ابرکاني چي بيلاسين   بيل که حق بيرله تکلم قيلاسين
تبعيت ني دورور فعلدا بيل   ظاهرينگ شرع ايله آراسته قيل
ترک قيلما ادب و سنكلار   هرني مقدار که ترک ايتانک اگر

Plate 4a.

هرني کيم شرع خلافی دورور اول   بتغیل اندین که ایماسدور اول یول
هر سوز اینسانگ و هر ایش قيلسانگ   چون همیشه صوني ورزش قيلسانگ
نسبتی نفس نبی برله لول آن   نفسینگا بولغوسی بی شک و [گمان]
صفت نفسی دین او شبر فرصت   جذب ایتار نفس بقدر نسبت
انگا اوخشارا که فیلله لوتونی   جذب ایتار اوتنی کورو سین مومونی
صفتی دین نیچه کیم جذب ایتار   آنچه چاغلیق بو ترقي غه بیتار
قیل قیاس او شموگه سین اوزگلارین   قدر نسبت بیلله بهر تاپارین
تبعیت چو بیتیشسه بکمال   دوست تولقای انی حی متعال
اوزینی محرم اسرار ایتکای   اول زمان ایتاگانیدگا یتکای
فی الحقیقة بو سیوکلارک عاید   اول حبیبی غه دورور ای عابد
حاصل اولدی انگا چون وصف نبی   بیل که اول دور بو محبت سیبی
بیل که باردور بو دیگانلار باری   محض فضل و کرم جباری
بلکه هر رتبه دا یخشی باقیدیل   اوزیدین اوزگانی میومایدور بیل

Plate 4b.

کوزگلوک کوزگوسینی گرسیمه   نظر لطف بیلله گرابوسه
بیلکاسین کیم بو تیمور حبی ایماس   فی الحقیقة لوزینی سیودی و بس
صفت و ذات بیلله حضرت حق   قیلدی کوزگودا تجلی انداق
قابسی کوزگو که ایدی بی غش و غل   بو تجلی ایدی اندا اکمل

¹ *okhahamaq* = to resemble.

² *Küzgölük küzgüsini ger é-üse. Nazar-i-lutf bila ger é-üse.*

If the user of a mirror loves the mirror, and hastens towards it with affectionate glances, know that this is not from love of the [polished] iron, but in truth from self-love alone.

چون معبد ته عليه السلام
 نوردين اندا تجلي ايشي گوب
 ايشي غه داغي پي روليده ي دين
 رتبه غه موني بيلگيل بيشك
 تبعيت انگا بر حسب كمال
 كيرك انداق كه كونگولدا مطلق
 گر معبت سنگا بولماس بو صفت
 كوچه حب موهبندي دور بي شك
 بو ظه و ربه شرايط حاصل
 روشن و اكمل ابدي بومرات
 كيلدي بو خلعت انينگ بويغه خوب
 يينكوسي بهره باري دين اول حين
 بولماغي بي تبعيت يينماك
 قايدا دور مين سنگا ايقاي ياد آل
 قالماغي هيچ تعلق جز حق
 بار بو حب منقطع اولماقچه جهت
 سنگا ليكن موني بيلماك كيراك
 اصل و سرمايه بوشاك ماغليق دل

Plate 5 a.

غيردين منقطع اولغاچ بو كونگول
 بو زمان اشبو تعلق حاصل
 تينگري مونداق ياراتيب تور بيلگيل
 متكلم دور و ايشينگوچي دور
 ايتاق بيرله ايشينماك كورماك
 ايتور و ايشينور و كورار حاصل
 بيل كه بو مرتبه دا اول هنگام
 بيلگاسين ذكر حقيقي اول حين
 جوهر دل بيله بير بولغوسي دور
 همگي دل انسي دوست نوتار
 دوست توتماغليق ايله اي دانا
 اول كه توتقاي² همگي دل دوست
 تينگوي بيرله متعلق بولور اول
 خواله و ناخواله بولور كونگلونگا بيل
 سنگا دايم بو يوسونلوق تور دل
 كورگوچي دور باري ايش ايتگوچي دور
 غيردين منقطع اولغاچ بي شك
 انگا واندين و اني بيلگيل
 بار مذاجات نه حق بيرله مدام
 بيل منزه اني حوف و اون¹ دين
 حبي بيرله كونگلونگ تولغوسي دور
 بيلگاسين بو سوز ارا فرقسي بار
 دوست نينگ يادي ني توتماغليق دا
 مننج فوط معبت بيل دوست

¹ *ūn* = voice, sound.² The original copy had بولغاي—this has been changed by the royal author to توتقاي

Plate 5 b.

ماشق اولدور که انکا بار بو صفت ^۱	سین قولاق نوت که مونگا عشق دورا
عقل اول بیرگا ایشیت تاپماس بول	موندین اول بیرگا ترقی قیلور اول
آیله ^۲ مذکور غه هستی معلوم	بیل که بار هستی ذاکر موهوم
بولغوسی موند ایتیشکاج معدوم	دیر حقیقی مونی بیلگیل موهوم
عین مذکور بولور ذاکر بیل	بیل که بو ییوردا دورور بو مشکل
بیل مبدل بولور اوشب و فرصت	ذاکرت بیلله مذکوریت
اویگلار هست لیغید ا نی وچود	کورمه اوز هست لیغین چون نابود
آشکار اولدی بو سر بول آگه	بو زمان هالک الا وجهه
چهره دین پرده نی آغای بو جمال	لمن الملک جمالی اول حال
بو مراتب قه ییذار عین اول حین	بولدی معلوم که تبعیت تین
دست بیرگای بو سعادت سنگا پات	بس اگر سین نیلامانگ اول فرصت
همنشین لیق بو جماعت بیل قیل	وزنی سین راست اطاعت بیل قیل
غیر دین باغنی پدراسته دور	شرح ایله ظاهری آراسته دور

Plate 6 a.

هر نفس نی دم آخر بیلگیل	دم آخر که چیقار سیندین بیل
زن و فرزند بیلله شهر و مدن	مال و نقدینه و باری ایل و کون
خاطر اولدم باریمیدین قوتولور	خالوینگدین باریمی معور بولور
اندا بو نوع تعقل قیلیبان	هر نفس نی دم آخر بیلگیبان
بو یوسونلوق که دیکومدور سنگا بول	ذکر مذکورگا بولغیل مشغول
بیراق ایتکیل کونگلونگدین مطلق	نقی دا هر نی که بار دور جز حق
موند ایتکاندا ایشیت بودور راه	نقی دین سونگرا که بار الا الله
باری ایل ساجد و مسجود اول دور	بیل که محبوب ایلا معبود اولدور
مونی کونگلونگ ارا قیلغای سین فکر	هر قاچان کیم سین اگر دیسانگ دگر

^۱ صفات must be an error for صفت^۲ oila = thus.

بوقت و زور هیچ اله الا حق   مونی ترکی ایلاماگای سین مطلق
 مونگا مشغول لوق ایتکیل باری وقت   حیف غفلت ته اوتار انثری وقت
 غافل اولغاندا کیراک بولسه بوشق   قیمتی درنی ایتورکان ینگیلیق
 در ایتـ و رکان گه بولور اندا نی حال   بو کیشیگا کیراک اذـ اداق احوال

Plate 6b.

کیم گا بو حال که بولسه بی قیدل   مـ اثر لیهـ بی غه بولدی دلیـل
 هر قاچان مونی مدام اینکای سین   ینـه بیر مرتبه غـه بیتکای سین
 ترکی قیلسانگ سین اگر لیک کونگول   بورناغی^۱ حال ایلا بولغای مشغول
 سین بوچاغلیق بیلـه بس قیلماغاسین   ترک قیلماغـی هوس قیلماغاسین
 نگا بینار که بولور ای طالب   تینگـری یاری باری ایشگا غالب
 ترک قیلماـی مونی قیلسانگ بدوام   همگی دلینگ اول وقت تمام
 حق تعالی بیلـه مشغول اولغای   کونگلی قابل اوزی مقبول اولغای
 بو بولور اندا که حب مولا   تاپسه کونگلونگا سیزینگ استیلا
 غیر دین کونگلونگ اوین خالی ایتار   بو اوپونگـدین سینینگ اغیار کیتار
 کونگلونگا هیچ تعلق قائـماس   غیر اخلاص ایله قوللوق قائـماس
 بو زمان بولغوسی حق بیوله درست   اول تعلق که بورونراق ابدی مست
 بولغوسی اینگ ایله پارچه سوزونگ   انی ساغینغوسی نی کورمه کوزونگ
 حق کونگول لارنی یارقتی^۲ انداق   بولماغای غـیر تعلق مطلق

Plate 7a.

بار طریقـی مونگا مین ایتـای بیل   اول اول یاد نینگ بقینـی دیکـیل
 کیم نینگ اتی ایکانین اندیشه   قیدل و قیلغیدل بوصفت نی پیشه
 بولما بیر لحظه بو ایش تـین غافل   بولور آسان بارا بارا^۳ مشکل

^۱ burnaghi = former, first—can also be read burunghi.

One poet says :

Burunghi haligha gilmanag nazāra ani Tangrim 'aziz itea nachāra.

^۲ yaratti from yaratmaq = to create.

^۳ bāra bāra in imitation of the Persian رفته رفته = by degrees.

بولغاى اول نوع ائينى ديريدها	قالغاى اول نفس حديدى ييريدها
موند اق اولغاچ موني ترك ايلماگيل	حاصل اولغاى سىگا قا لذت دل
قا كونگولدين بابى لذت و هوس	منقطع بولغاى و بو قالغاى و بس
همگى دل اينىگ مشغولى	بو محل بولغاى و اول مقبولى
بولور انداق كه تكلف بيله دل	هيچ نيمه حبي غه بوله اس مایل
قيسه بو مرتبه نى حق حاصل	بو مناجات و تكلم ييري ييل
كونگول اندا و اوز اينىگ ساريغه	سوز اينىگ بيرله كوز اينىگ ساريغه
انگا بورتبه دا بى غيبت ييل	بولغاى اول وقت حضوري حاصل
كونگلي كوزي ارا نوري ييرگاى	كوز و كونگلي كا سروري ييرگاى
حق دين انداق قولاق و نيل ييتكاى	اندين ايشينكاى انگا عرض ايتكاى

Plate 7 b.

ظاهري شغل و ايشينگدين بو محل	تا پماغاي معنوى ايش سىگا خلل
ظاهري خلق قه باطن حق قه	بالغ سالک اتار 1 انداق قه
آشنا ايچ ساري تام ييرگانه	بو روش چه روش اولماس يانه 2
معني دا هر كيش سىگا تينگ رىگا دل	اوشبو بنگليغ منعلق ايسه ييل
وحي اصلي ساري بولغاچ راجع	اتصالى قاپار اول بى مانع
گرچه جان تن ارا ايركاندا كونگول	تينگري لطفى بيله تايقاي بو وصل
ليک بولغاى شريت تين ييل	كونگلر گه يوپقه 3 حجابي حاصل
منقطع بولسه بدن دين چون جان	بشريت حجابي قالماس اول آن
اتصالى دا ايرور بى مانع	بو محل روح قه بولغاى واقع
مثلا بير كيشينى ييرگا اگر	ماشق و شيفته ايلاي ديسه لار

¹ I think ر must be supplied here.

These lines remind one of the Quranic verse :

رجال لا تلهيهم تجارة ولا بيع عن ذكر الله

² This may be rendered in Persian as follows:—از طرف اندرون با حق:—
آشنا هست. و لا بيرون بىگانه - اينچنين سلوى خوب ديگر بار نميشود

³ Yopqa = very fine in texture.

بو یوسونلوق دی طریقی نی ایشیت
خطی منبل قدی سرو و یوزی گل
حسن ایله خلق ارا انسانه دورور
بار فلان شهر ده بئر خوب بیگیت
کوزی صغور اوزی مست و سوزی مل
کیم که که کوسه انی دیوانه دورور

Plate 8 a.

عشق اولغان کیشی لذت نی قاپار
ناپه—وسی دور انکا مایل اوزی
بولدی مجبول انی سید—وصاکا بشر
نی یوسونلوق¹ انکا بولغای صونی بیل
کیم که یول بیلماسه کونکلی سودور²
یار غیری نی کونگ—ولدین دور ایت
بولوروسین صونی ترکی ایلاماگیل
میل دین حاصل اولور لذت لار
میل لذت نی قاپقانچه بولور
اختیاری سزگا قالماس ای یار
بوکشش بیره بو کوشش قانی³ دوست
دوست توقای همگی دل انی
اونونولغای سزگا محبوب انی هم
عشقیده باردور ایند—گ لذت لار
کیم که ایشیتسه بو یزگیلیغ سوزنی
لذتی بیرو نیم—ه دین ناپه اگر
لیک بیلماس بو سیوگلوی حاصل
بیل که بو ایشته طریقه بودور
اتینی تیلینگا کوب مذکور ایت
صونداق ایقسانگ سزگا میلی حاصل
بر دوام اولسه سزگا میل اوتار
نیچه لذت ایسه میل انچه بولور
قویمای ایلدین صونی قیلسانگ تکرار
خواه ناخواه توتارسی—ن انی دوست
صوندا بیتسانگ تورور اول ایل دیگانی
قالماس اندیشه غیری اولدم

Plate 8 b.

قیلندورور اوشبو محل استیلا
طرفینی ایدی محبوب و محب
وحدت صرفذی ظاهر قیلغای
سزگا معلوم چو بولدی بو یول
سزگا سلطان معبدت یارا
اوزی رنگی دا بارین ظاهر ایتیپ
ایکی ایک آتی بودم ایریغای
آتی مشغول لونگی ایرمیش اول

¹ The scribe had written سیونلوق, which Babur corrected to یوسونلوق

² Saudur for Sautur from Sautmaq = to become cold.

³ qāni = where ?

بودور اذکار ابجد—دا ای آگاه
 مونددا مصراع بو صورت بولدی
 بیلگا سین بولدی مرکب بو ذکر
 کونگلونگا بیل بولادور پرده صفت
 منقشش بولده کونگ—ول مواتی
 جذب تاپماس کیشی بی رفع حجاب
 پرده دفعی غه نیدور بیلگیل بول
 بودور انداق که قیلپ سین معلوم
 مبتدی شغل چاغی بیل که نینار
 افضلی لا اله الا الله
 وزن تغییری ضرورت بولدی^۱
 نفی و اثبات تین ایتکیل سین فکر
 انقشش مـوـر کونیت
 بولدی حق نفی و غیر اثباتی
 چهره کرماس کیشی بی رفع نقاب
 غیر نفی و حق اثباتی دور اول
 ذکر مـذکورگا اولدور مفهوم
 اصلی^۲ نی باری دین کونه ایتار

Plate 9a.

بو کیشی صاحب حالات اولغای
 تینگری کونگولنی یاراتنی انداق
 همنشین هر کیم ایل بولسه کونگ—ول
 اوشب—ولار مونددا که مرقوم دودور
 کیم که ماتم زده بی رله تورسه
 غم و شادی انکا قیلغای تائیدر
 قابلیت بو کمالات ایل—حق
 نو قب—ول اولمه ایردی اول حال
 کیم که بو طایفه بدولده بدوام
 بیلگاسین کیم متاثر اول حین
 حق قه میلی سنگا بولغای حاصل
 انقطاعینگ چه بنه میل ارتار
 بیچه اول کوب بنه بیروی داغی کوب
 مظهر اوشب—کمالات اولغای
 بوصفت نی انکا قایتنی انداق
 صحبتیدین متاثر بول—ور اول
 ذوق ایل بارچه غه معلوم دورور
 یا نشاط اهلی بیلده اولت—ورسه
 قابوسیدور انکا حالت تعبیر
 یاراتنیدب نور کونگلونگدا مونداق
 ممکن ایرماس ایدی بو کسب کمال
 همنشین لیس قیلور اول اول هنگام
 بولغوسی باطنی اول باطن دین
 میل چه منقطع اولغای سنگا دل
 میل چه منقطع اولماعلیق بار
 نیچه اول خوب بنه بیروی داغی خوب^۳

^۱ The poet here apologises for changing his metre, his excuse being the introduction of the phrase لا اله الا الله

^۲ Corrected by the royal author from ایللی of the scribe.

Plate 9 b.

کیم انی عاجز ایرور نیل دیوگا	تا کیشی بیتکوسی دور بریدرگا
قالماغای هیچ تعلق اندا	بودورور حال مـونگا بیتکاندا
حق قه بولغای مذـوجه بو کیشی	باری اوزلوی بیلده بودور ایشی
بلکه بيسر لحظه دا آز فرصت نه	کیشی بولغای انکا برصعبت نه
جمع قیلغای کونگلای نی باریدین	باری دین منقطع اولغای باطن
حق قه بولغای مذـوجه بو کیشی	مونگا بیتکاندا بو کیشی نینگ ایشی
لیک مشکل دیدی لار انکا ثبات	اوشبو جذبه که بولور خلق قه پات
غیر دین بولسه مجرد باطن	انیکا کیم حضرت حق لطفی دین
تینگری انساندا یارقتی بوقبول	بولغوسی دورانکا حق بیرله وصول
غیر چون قالماسا اول قالغای و بس	آدمی کونگلی تعلق سیز ایماس
گر ضعیف اولسه مونی توتسون یاد	لیک هر کیشیگا کیم استعداد
فیض دین انکا حضوری بولماس	وصل دین انکا شعوری بولماس
بولغوسی انکا شعور اول فرصت	گر قوی بولسه کیشیگا بوصفت

Plate 10 a.

قیلماغای سپن عملینگ نی ضایع	آنچه نقصان سنگ بولغای واقع
ایل و نیل بیرله مددگار لیغ ایت	یده مؤمن ایشیدا یارلیغ ایت
که توجه انکا بار حق ساری	خاصه اول کیشیگا برماک باری
ایلادی سیمومای اوچون ظاهر	نیگا کیم بو کیشی لارنی قادر
کیتتی حق جانبی غه صبح ایلا شام	حق تعالی سیوار آنی که مدام
زهی اول کیم متنبه بولغای	لحظه لحظه متوجه بولغای
بولماسه کوزگو نی سود اوتووسی ^۱	چون انینگ کونگلی ایرور کوزگوسی

^۱ لأن - زیرا که - چونکه = *nega kim*

^۲ *iitriisi* here means, *bolmasa kiizgü ne sud iitriisi*.

اگر آینه حق نبود چه فایده در رفتن روی او

بشریت جهتی دین نظر—ری	گه نوشار اکل وگهی شرب ساری
نظر آنچه که بو ساری دور بیدل	کونگلی کوزگوسی غباری دور بیدل
کونگلیدا بولسه نی مقـدار غبار	حق شهودیدین اوشانچه بو پرار
تینگری توفیق بیریب کیم که اگر	ایشلارین قیلسه کفایت یکسر
بورناغی ^۱ حالیفه کونگلیکا رجـوع	بولغوسی دور بو اگر تاپسه وقـوع
بس ایننگ کونگلی نی بو حق طرفی	قیلمیش اولغای بیتار اوشبو شوفی

Plate 10b.

سـم کافی غه بو بولدی مظهر	بودورور شرطه که اول شکر ایلار
ایگا کیم شکری بولور مونه دلیل	اوزنی کورصـگا اراده بیلگیل
بیل که بیر خلق الهی غه بشـر	متعلق ایسه دیر پیغمبر
کونگلی نی جمع ایتار اوت تین بو کیشی	بولماغای ایننگ ایله دوزخ ایشی
حالی پی ولیغی نی کونگلونگا ال	باطنیفه متعلق ایـدی حال
باطنیفه کوب ایننگ مرتبه بار	مثل و نفس و دل و سر غیر بولار
هر بیریدا انگا حق جلّ جلال	نسبتی بیرله عطا قیلـدی مال
هرنی ایشته تبعیت قیلـسه	کیـراک اول ایشی متابع بیلـسه
تبعیت انگا بولماس حاصل	بیلماگونچه که نی ایشته دور بیدل
معنوی مرتبه صیفی بکـمال	کیشی بیلماس مونی مین کونگلونگا ال
ظاهرینه تبعیت نی قدر	هر کیشی قیلـسه بودور انگا ثمر
بو کمالاتی دین اول اول مقدار	بهره ور بولغوسی بیلگیل ای بار
تبعیت نی دورور نفی غه بیل	نفس حظیدا خلافتین توتقیل

Plate 11a.

گرتبات ایتار ایمانگ اول فرصت	التزام ایله ^۲ دوام صحبت
صاخلاغای سین بو ایل الیدا ادب	بیل الارنی بو شعورونگه سبب

¹ MS. reads wrongly بورناغی² Read *aila*, imperative of *ailamak*. The *Misra*^۱ is however defective; a word of the measure *fā'il* is wanting between *dawām* and *suḥbat*.

بی ادب لیسق روش و راهین لونت	ظاهر و باطن ادب مرعی توت
اوشبورایل کونگیلیدین اول توشکوسی دور	بیر ادب نی کیشی گر ترک قیلور
بورنافی حال انکا قالماس اول حین	کیم ییراق توشه بو ایل کونگلی دین
اول کونگول لاردین ایسی کونگلونگا ال	نیکا کیم قایض ایندنگ کونگلی کا حال
فیض یینماک کا جهت رابطه بیل	کونگلی نینگ رابطه سیدن واسطه بیل
سوز ایشیتور ایسانگ اوشمونچه بیتار	رابطه قالماسه اول حال کینار
گر ملک دور قرا دورانگا ورق	بی عنایات حق و خاص حق ^۱

رساله خاتمه سی

لله الحمد سوز اینیله دی تمام   اختتامی عه بیتیشدی بو کلام

Plate 11 b.

قابل ایلگا سوزینی مقبول ایت	عامل ایلگا اوزینی معمول ایت
بیل توگتکاندا بو سوز بی کم و بیش	بیل توقوز بوز ایسی اوتوز بیش

Plate 12 a.

خاطریم ساخالر ایسانگ کیل قوپقیل	بو سوزومنی ایشیت ای تیل قوپقیل
اهل دل الودا صرمت ییله بیت	سنگا هرنی که دیسام مین عرض ایت
مشکلیم الودا تقریر ایتکیل	حالتیم شرحینی بیر بیر ایتکیل
دیکاسین معتقد و معمولوم	روش و طور و سلوک و یولوم
باردور انداق که عیان ایلاب مین	مین مبین دن دا بیان ایلاب مین
بیزانینگ بیرله ایش اچیلماس ایملش	درد دل چاره مینی قیلماس ایملش
نیتابدن نی قیلایین دردیم اوچون	چاره کیمدین تیلایین دردیم اوچون
چاره دردیمغه تکبر پیر ایتکای	چاره سیز ایشیمه تدبیر ایتکای
نیلایین مرشد و نیتای ارشاد	قابلیست قانی و استعداد

¹ This verse bears a striking resemblance to a verse of a later writer called Imām Rabbānī Maulavī Badrud-din of Sarhind (b. A. H. 971 d. A. H. 1034).

بی عنایات حق و خاصان حق   گر ملک باشد سیاه هستش ورق

Plate 12b.

فیض لار تا سنگا بولغاسای واصل	مستعد بول و قیل اوزنی قابل
نی ایشینگ بخشی نی سوزونگ مقبول	سیددا نی سعی و اوزونگدا نی قبول
نی کونگول کیم هوسیدا چوروگای ^۱	بی ایاق کیم طلبیدا یوروگای
نی اینگ کنهینی بیلماکگا بیلک	نی اینگ ایشینی قیلماققه ایلک
دد بیلله دیو نموداری سین	شہوت و نفس گرفتاری سین
مینگ سنینگ دیک نی زبون قیلغایدور	شہوت و نفس قوی دشمن دور
خوشی و کیفیت و ایچکولولونگ ^۲	لذت ییگولونک و ایچکولولونگ
حالت و نشاء معجون و شراب	مرزۂ اشربه و حظ یخاب
می کش ایل بیرله ایچیپ مست اولماق	خورویش لار بیلله همدست و اولماق
می کش ایل قوت روحی نشاء	نشاء صبر و صبوحی نشاء
ایلگا اوزی قانیٹیپ بیلخورووان	نقد رخشبنک نی میزیب بیلدورووان
سوزونگ اولماق باری ییمر کاری	حکمونگ اولماق باری ایلگا جاری
هند و چین الماغینگ آسان اولماق	تابعینگ ملک خراسان بولماق

Plate 13a.

نسل ج-وجی و اروغ چغتای	قوللوق و خدمتینگ اینماک بیل وای
کیلیب ایلکینگا نی کیم بار هوسینگ	پارچه ایشگا بولوبان دست رسینگ
میننی دنیا باربدین کیچتورور	باری قانی و باری هیچ تورور
نهم قیلدیم غرضینگنی بیسیر بیر	بیلیمشام هر نی که قیلدینگ تعزیر
طلبی کیم کیراک اولدور ذابود	بو دیماکتین بو بیلکتین نی سود
حاصل اولغای موایکین اوشبو طلب	تینگری قیلغای موایکین طرفه سبب
تا کیشی حق نی طلبکار اولغای	تینگری توفیقی مکر یار اولغای
نیقیلائی چاره نی کیمیدین سوراين	تینگری توفیقی دی و تیک توراین

^۱ *chürümek* = فرود آمدن شدن to be worn out, used up.^۲ *ichkülük* = wine drinking, in the second, but not in first *mizra*.

نوت قولاق کیم بو دورور تحقیقی	نینگری نینگ بولماچه توفیقی
ممکن ایرماس بولا الماق هیچ ایش	نیکا کیراک منگا مونچه پیچش
کودگارا منگا توفیقی بیر	یوروماگا ره تحقیقی بیر
عمر غفلت بیلک اونکارمیش مین	نفس بو بویرونی بیلک بارمیش مین
نفس باغی سیني مغلوب ایتکیل	ایش لاریمنی بارینی خوب ایتکیل

Plate 13b.

باری حظ دین میني آسان اونکار	ایش لاریمنی مینینگ آسان اونکار
گوشت و هوشومنی سوزونگ ساری قیل	جان و کونگومنی اوزونگ ساری قیل
غم لارینگ بیرله اووت کونگومنی	معرفت بیرله یاروت کونگومنی
قویمه بابونی بو حالت بیرله	انی اولتورمه بظالت بیرله
هر کیشینی انگا غمخوار ایتکیل	همتین بدرقه و یار ایتکیل
ناکه دردبغه دوا بیتکورگی	تارتیبان انی منگا بیتکورگی

غربت نه اول ای هجری مینی پیر قیلیب تور
 هجران بیلک غربت منگا تاثیر قیلیب تور
 مقدرور باریچه قیلورام معی وصالینگ
 تا نینگرینی یلمان که نی تقدیر قیلیب تور
 تقدیر دور اول یان و بو یان سالغوجی یوقسه
 کیمکا هوس سنبیل و نظیر قیلیب تور
 بو هنه ییری حاصلی دین کوب کونگول الدیم
 نی سود که بویور مینی دلگیر قیلیب تور
 سیندین بو قدر قالدی ییراق اولمادی بابر
 معذور نوت ای یار که تقصیر قیلیب تور

Plate 14a.

ای آلاز کیم بو هند کشوریدین ^۱	باردینگیز انگلاب اورگا رنج و الم
کابل و خوش هواسینی صافینیب	هند دین گرم باردینگیز اول دم
کوردونکیز تاپسینگیز ایکین اندا	عشرت و عیش بیرله ناز و نعم
بیز داغی اولمادوی محمد الله	گرچه کوب رنج ابدی و بیهود غم
حظ نفی مشقت بدنی	سیز دین اونی و لونی بیز دین هم

با ترک متیزه مکن ای میر پیانه^۲
 چالاکي و مردانگي تری میانست
 گر زرد نیائی و نصیحت نکنی گوش
 آنجا که عیانست چه حاجت به بیانست

در هولی نفس گمراه عمر ضایع کرده ایم
 پیش اهل الله از اعمال خود شرمندۀ ایم
 بکنظر با مخلصان خسته دل فرما که ما
 خواجگی را مانده ایم و خواجگی را بنده ایم

Plate 14b.

بنده در حلقه اشراقی دگر	نرود گرمه سر حلقه کسی
بنده حلقه بگوش تو شوم	زان میان نام من از حلقه کنی

بدی ز رفیقان نشنودی رفتی	چندی بحر یفان نغشودی رفتی
از تو بدی نبود در خاطر ما	رفتی تو نه نیک هر چه بودی رفتی

^۱ See Facsimile of Babur Nāma, p. 330a.^۲ See Facsimile, p. 298a.

يوز شکر دي بابر کريم غفار^۱ بيودي سنگا سند و هند و ملک بيار
ايسيق ليفي غه گر سنگا بوقتور طاقت ساوق يوزيني کورای ديسانگ غزني يار

ای باد صبا ایلے خواصانغہ کدر
مین دین دیکیل اول یار پریشانغہ خبر
نیچہ سفر اوز کونگلونگ اوچون قیلغای مین
ایم—دی بیزیندگ اوچون ایلا بویانغہ سفر

Plate 15 a.

خطیم نی کوروب سوزومنی چون بیلگای مین
کیلماقغہ یهوکا بیل کبی بیلگای مین
اخلاصینگ نی بیلیم بیلاردیم قاصد
رحمت سنگا زنهار که پات اکیلگای مین

اسلام اوچون آوار^۲ یازی بولجوم^۳
کفار و هندو حرب ساری بولجوم
جزم ایلاب ایدیم اوزنی شهید اولماقغہ
المتة لله که غازی بولجوم

کودین ییری^۴ کیم یار و دیاریم بوقتور
بیر لحظه و بیر نفس قراریم بوقتور
کهلدیم بو ساری اوز اختیاریم بهرله
لهکن بارورومدا اختیاریم بوقتور

^۱ See Facsimile, p. 296 a.

^۲ Facsimile, p. 324 b, 325 a, where the second line differs considerably. کفار و حرب هنوز حربساری بولجوم. See also Teufel's article in Z.D.M.G., Vol. 37 (1883), p. 182, foot-note.

^۳ küpdinberi it is long since.

آلوده بوز تومان معاصي بولماق
 بوز رنج و تومان عذاب خاصي بولماق
 كوب بخشى ايکين اهل خرد نينگ قاشيدا
 کيم اغرييدان اتاني عاصي بولماق

Plate 15b.

راحتم نيست چه از شست بدست
 چون نيست عمل علم چه سودست بدست
 دستم بگرفتني و ازين خردندم
 اميد که وارسته شوم دست بدست

هر حظ که خلایق اندین ابريلماس ايميش
 اول حظ مژه سي و قدريني ييلماس ايميش
 معجون و سيط و بوزه و بوسه يکی
 بيرجرمه چاهيردردي ايشين قيلماس ايميش

توک مناهي و شراب ايتميش مين
 تقسيمه خدای لوچون مذاب ايتميش مين
 توبه ايشيکي هروز آجورق ابردي
 بو توبه دا بهر نيمه شتاب ايتميش مين

می ترکیني قيلغالي ابرور مين غم ليق   بار توبه کونگولگا هر زمان درهم ليق
 غم بپوله فسرده ليق هلاک ايتي مهني   می بپوله ايميش شادليغ و خرم ليق

Plate 16a.

می ترکیني قيلغالي پریشاندور مين²   بيلمان قيلور ايشميني و حيوان دور مين
 ابل بارچه پشيمان بولور و توبه قيلور   مين توبه قيليب مين و پشيمان دور مين

¹ The reading is doubtful.² Facsimile, p. 360 b.

احباب فراقینگز بیلہ ایل نینکای   سیز لارگا کیشی نی چارہ ایلاب ینکای
 جمعیٹینگیز نی جمع تونقای تینگری   بابر نی داعی بو جمعیڈا جمع ایتکای

بی مهر دیسه ایل سیننی مین بوتماس ایڈیم
 هرگز بو صفت نی سگا باوروتہ—اس ایڈیم
 ناحق اعرب عید—ی لونوتہ—ونگ آخر
 و الله که سیندین بو طمع تونماس ایڈیم

مجران قفسی دا جان قوشی دم قیلادور
 عویت بو عزیز عمر نی کم قیلادور
 نی نوع بیدای ا فراق و غربت شرحین
 کیم کوز باشی نامه نینگ یوزین نم قیلادور

اوت سالدی کونگولگا رنج و بی تاب لیغیم
 سو قیلدی بو خسته جان بی آب لیغیم
 بو ایکالاسی اگرچه بار مہلک و صعب
 لیک اولتورادور یانگہ چا ییغ—وابلیغیم

Plate 16b.

کونگلا—ومدا اوت و ایکی کوزومدا سو دور
 مین خسته غہ رحم قیل کہ حالیم بودور
 غم کوندوزی و فراق شامی ینگلیغ
 تون کون منگا نی قرار و نی اویق—ودور

جسمیم دا ایشیتہ کوندا معکم بولادور¹
 کوزدین لوچادور اویق—و چو اقشام بولادور

¹ MS. incorrect.

² Facsimile, p. 321 b.

هر ایگالامی غمیدم بیلده صد-ریم دیک
بارغان ساری بو ارتادور اول کم بولادور

نی یار وفا قبله-وصی آخر نی حریف
نی صیف و شذ-ا قالغوسی باقی نی خریف
یوز حریف که ضایع اولادور عم-ر عزیز
افسوس که باطل بارادور عم-ر ش-ریف

۱ ... بیعینیدین نیچه قالغای مدین
اوزوصی نی تیب اول ارغه سالغای مدین
بارصام داعی اندا^۲ میهمان کثریدین
معلوم ایماس که یی-رنایا اله-ای مدین

Plate 17 a.

ایل صحبتی نی که آرزو قیلیمیش مدین
نی خوش لوف ایلده بو گفت و گو قیلیمیش مدین
عشرت بیلده عیش نی نی الی قیلغای مدین
مدین کیم غم و محنت بیلده خو قیلیمیش مدین

دولت بیلده شاد و شادمان بولغای مدین
شوکت بیلده مشهور جهان بولغای مدین
کونگلونگ-دا کیدیک دهر اراکام سوروب
بو دهر باریچه-ه کامران بولغای ایمیش^۳

جو ما زی^۴ جو ما مبتلای نو ایم بهندوستان از برای نو ایم

^۱ Possibly ^ساحدا ^۲ A superfluous *ali* has crept in here.

^۳ A curious blunder of the Scribe, who has written ^سایمیش instead of ^سسین

^۴ The reading is doubtful.

مچکا نه هوا کچ هوس مانگ و موني فقر اهليگا بس بولغوسي پاني وروني

قاون بيرله اوزوم نينگ هجریدا کونگلو صدا غم هر سو
اقار سونپننگ فراقیدین کوزومدین هر دم اقرار سو

Plate 17 b.

بار ارچه باعث یوز شور و یوز گناه چاغیر
چاغیر فراقی هلاک ایتی مینی اه چاغیر

قدی ورقنی مینی دوتا قیلور قاشی هجری قامنیم نی یاقیلور

غیرعه نیچه اول ای وفا قیلور جانیمه نیچه مینینگ جفا قیلور

نیچه غیرعه اول ای وفا قیلور نیچه جانیمه مینینگ جفا قیلور

Plate 18 a.

نیچه عصیان بیله آلوده لیغینگ	نیچه حرمان ارا آسوده لیغینگ
نیچه نفسینگه بولور سین تابع	نیچه عمرونگلی قیلور سین ضایع
نیت غزو ایله کیم یوروب سین	اولماکینگی اوزونگا کوروب سین
کیم که اولماک اوزیگا جزم ایتار	اوشبو حالت قه بیلور سین کم بیتار
دور ایتار بارچه مذاهبی دین اوزین	اریتور بارچه گداهی دین اوزین
خوش قیلوب اوزنی بوکیچماکلیک تین	توبه قیلدیم چاغیر ایچماک لیک دین
التون و نغوه صراحی و ابلاغ	مجلس آلانی تملیون اول چرلغ
حاضر ایلاب بارینسی سین دوردوم	ترک ایتیپ می نی کونگول نیندوردوم

دکمان کرصینگ قاشیدا مدبر مقبل آسان سینینگ الینگدا جمیع مشکل

¹ Facsimile, p. 312 a.

Plate 18 b.

یا لطف و عنایات آنچه قیل کیم کوتارای با قهر و غضب نی طاقنیم باریچه قیل

اخلاص و عقیدت تو روشن شده است حالات و طریقه ات مبرهن شده است
حابل چو نماند زود برخیز و بیدار دلخواه تو تربیت معین شده است

قیش گرچه زمان منقل و آتش نور
لیکن بوشذا همدته کوب دلکش نور
هنگام نشاط و بادد بیفشش نور
می بولماسه معجون داغی بولسه خوش نور

عروض اتمای دین ایکی اوچ ییل سونگ هندوستان فتحی نینگ سونگنی
ییلی منبل سریفه بارور فرصت ته بیر منطول بیت اون التی رکن ییله ایتیلیب
ابدی دوا بر مصاریعی نینگ طریقی ییله اوناد و اسباب نینگ تقدیم و تاخیریدین
وچ بهردا کیم هزج رجز رمل بولغای منطول وزن حاصل بولور هزج
بهریدین مکفوف و عروض و ضرب مقصور - بیت :-

Plate 19 a.

سنگ سین نهچه کی-م جور و جفا بی-رله
عذاب ابلا سانگ ای یار جفا جوی پر آزار سنگار
سنگ مین قیلورام قوللوق و خدمت چ-کارام
جور و جفا تاکه تیویک مین ایرورام یار وفادار

مفاعیل ۱۶ قائله و هزج بهریداغی منطول بیت نینگ مصراع لاری نینگ
ولی داغی وندلارنی آخر کیلتورولسه رجز بهریدین منطوی بولور :-

سین نهچه کی-م جور و جفا بی-رله عذاب
ایلا سانگ ای یار جفاجوی پر آزار ستم-گار سنگا

میں قیل—ورام قولل—وق و خدمت چیکارام
 جور و جفا تاکہ تیریک میں ایرورام یار وفادار سنگا
 مفتعلن ۱۹ قاتله بر رجز بحریداغی منطول بیت نینگ مصراۃ لاری نینگ
 ولی داغی سبب لارنی آخر کیلتورولسه رمل بحریدین مخبون بولور *

Plate 19b.

نیچہ کیم جور و جفا بی—رله عذاب ایلاساگ
 ای یار جفا جوی پر آزار ستم—گار منگا سین
 قیلورام قوللوق و خدمت چیکارام جور و جفا
 تاکہ تیریک میں ایرورام یار وفادار سنگا میں
 فعلتن ۱۲ قاتله *
 هندستان جانبی عزیمت قیلغالی ایقبلاغان اشعار بو ایودی کیم تحریر
 قیلدیم و کیچکان وقایع اول دورور کیم تقریر قیلپ نور میں نیچوی
 کیم بو اوراق نہ مسطور دور و لول اجزاده مذکور *
 حرره بابر دوشنبه ۱۵ ربیع الآخر سنه ۹۳۵

PORTION OF A *RUBA'I* WRITTEN BY BABUR'S
 OWN HAND.

هر وقت که کورگاسین ۛ پنیذنگ سرزومنی
 سرزومنی لوقوب یاد قیلغاسین نوزومنی

ENDORSEMENT IN THE WRITING OF SHAH
 JAHĀN.

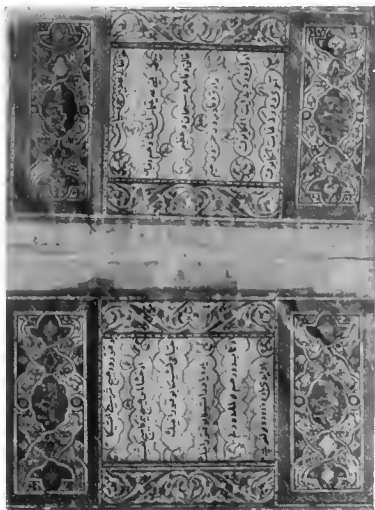
ابن رباعی نوکی و اسم مبارک بتحقیق خط آنحضرت فردوس مکانی
 بابر بادشاه فازی انار الله برهانه اسد *
 حرره شاه جهان بن جهانگیر بادشاه بن اکبر بادشاه بن همايون بادشاه
 بن بابر بادشاه *

Plate I.

A

B

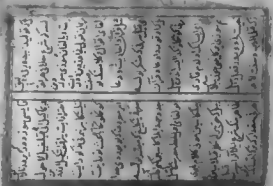

Divān-i Babur Padishāh.

Plate III.

Dr. J. M. Babu, Udaipur, India

Plate IV.

Divan-i-Babur Fāsilshāh.

Plate VI.

A

B

Divan-i-Babur Firdausi.

Plate VIII.

A

H

Dh. S. i. Babur F. S. i. Babur.

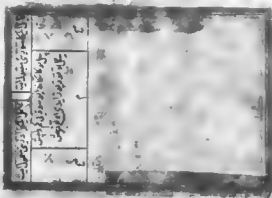

Plate XI.

A

B

Dīwān-i-Babur Pādīshāh.

Plate XII.

A

B

Divy-Sūtrī-Śāstra, folio 1, verso.

Plate XV.

1

33

Plate XVII.

15

1

Divân-ı Babur Pâdişâhî.

